

Et Folk og et Statskup.

Et par strejfflys over vore dages Finland.

Af Ivar Berendsen.

I.

Finland ligger de fire måneder af året dækket af sne: dets uhyre lange kyststrækning bastes af isen; dets titusinder af søer er for slæderne ligesamange færselsveje, som regeringen på sine steder tilmed afmærker til dette brug; dets utallige vandløb, elve, åer og floder er stivnede. Kun allersydligst er først én, i de seneste år to vinterhavne åbnede som enlige vinduer udimod Vesteuropa, ellers går al trafik den langsommelige landvej, al forbindelse med Europa den uendelige omvej ad Rusland. Ensomt, isoleret, tyst ligger det vældige land (ti gange så stort som Danmark) og strækker sig fra Stockholms breddegrad i syd til langt på den anden side polarcirklen, med sin spredte betolkning, som mangansteds fylder så lidt.

En sådan afsondring — så længe fra omverdenen, altid indbyrdes —, må sætte sit præg på et lands beboere. De bliver af få ord, kan holde på en hemmelighed; de bliver ret ubevægelige, indadvendte, hængende ved gammel vane, — udartende til stædighed,

sejg konservatisme, mistænksomhed. Og en finsk bonde-
mand er også virkelig en stille figur, firkantet og sejg
af optræden, stiv og konservativ af tanke; mistænksom
og tavs.

At vinteren er lang og streng i et land så højt
mod nord, tænker enhver sig let. Men den, som ikke
har set det, forestiller sig vanskelig vårens vildhed.
Den er kort, men voldsom. For os tempererede mellem-
europæere er årstidernes vekslen ikke just nogen re-
volution, men i Finland er der virkelig noget af et
oprør i den pibende, sydende, susende vår, som med
et ur-kraftigt sæt sprænger isens lænker, befrier de
bundne vandmasser, fylder fossene indtil overmat
og genføder havets og søernes bølger. Vand, vand,
som baner sig vej, overalt. Den dag, „isen går“ i
Finland, er en årlig tilbagevendende naturrevolution
mod den unaturlige tvang; og den river med sig broer
og huse og diger, den laver oversvømmelser, den bringer
alle pulse til at banke, alle hjerter i hastigere slag.
Kort, vildt, voldsomt.

Også dette har præget det finske folks særlige
lynne. Der dæmrer altid under Finnens stille over-
flade en heftig, ubehersket vildmands hastige opblus-
sen. Navnlig i Østerbotten, hvor floderne suser vildest
ud om våren og hvor overgangen er voldsomst, træffer
man en ubændig og pludselig hidsighed, som første
gang overrasker. Se på et skændsmål mellem to
Østerbottninger; jeg siger: sé, thi man hører ikke
meget, de bruger ingenlunde mund. Men — — med
ét lyner p u u k k o e n, kniven, som hver bondemand
bær i sit bælte, i luften, og der flyder blod.

Er varen voldsom i Finland, så virker til gengæld sommeren som naturens solglitrende, frodige idyl. Få eller ingen uvejre; stille, klar, blæstfri varme; lyse, altfor lyse nætter, kun et par timers halvmørke sydpå, midnatsol nordpå. Et skønnere sommerlandskab end Finlands med den evige vekslen af klare søer, skovbevoksede øer, mørk gran med nye, lyse skud, og knejsende, susende furuer, isprængt med bleglyse birke træffer turisten ikke. Turisten, ja. Men bonden, som arbejder i den trælse stengrund, han véd, at sommeren skjuler hans store, unaturlige fjende: Nattefrosten. En nats frost tilintetgør måneders slid. Og nødåret truer. I tresserne havde de senest ét af disse græsselige år med al dets rædsel, først vinter til langt ind i vårsommeren, så nattefrost i Juli, — et år, hvor folkemængden sank med henimod hundredetusend — af nød, sult, sygdom.

Et folk, som frembringer kultur så højt mod nord, under de betingelser — lang vinter, kort, voldsom vår, sommer, hvor nattefrosten truer; et folk, som skaber skrive- og læsekyndighed ned til den ringeste almuesmand, og et skolevæsen, der står som mønster; som begynder i sin kamp mod naturen efter hvert tilbageslag; et sådant folk far endnu et par træk i karakteren, som her skal dvæles ved. Jeg går let henover, hvad a r b e j d e t må betyde i et sådant land, endskønt der var interessante sammenstillinger at drage; men i denne forbindelse er der særlig to ting at fremhæve:

Den ene er følelsen af samhørighed. Af Finlands noget over to og en halv million mennesker bode 1896 næsten de to millioner trehundredetusind i land-

kommuner og kun smaa trehundredtusind i byer; af bybefolkningen bode tilmed omtrent fjerdedelen i hovedstaden, medens af de øvrige byer ingen nåde tredive-tusind og kun 6 over titusind indbyggere, de andre småbyer varierede mest fra totusind til éttusind mennesker. Finlands folk er altså et landbofolk. Fremdeles et almuefolk. Yderligt faa store godser; den stærke forskel i vilkår ligger mellem de jordejende og de jordløse, men det er en velstandsforskel, ikke nogen stands- eller social forskel. Derimod er der i Finland en udpræget „standspersonsklasse“, men den er såre lille, derfor ganske uden evne (som for resten uden tendens) til at gå på egen hånd, og forskydninger finder stadig sted fra nedenunderen af opefter. Altså på forhånd en usædvanlig lighed i niveau. Når så dertil kommer det fælles og ensartede slid under naturens hårde hånd, så trækker et sådant folk sig sammen til en aldeles ubrydeligt sammenhørende masse. Derfor danner det finske folk et folk; thi sådan var det ikke oprindeligt. De finske og finsktalende stammer, som danner hovedparten, og som er næsten uden familje i det civiliserede Evropa, ligesom deres sprog er noget ganske ueuropæisk — nogle østersøprovinsiske småfolk og Ungarerne, det er hele Finnernes, delvis fjerne slægtskabspåhæng —, er af oprindelse uensartede og sloges tappert indbyrdes endnu i den historiske tid; dertil kommer endnu godt trehundredetusind svenske og svensk-talende, dels almue, dels efterkommere af indvandrede svenske embeds- og adelsslægter; dertil kommer blandingsracen mellem de finske stammer; dertil kommer blandingen (næsten kun i de højere klasser)

mellem Finner og Svenskere; dertil kommer nogle lappiske bestanddele: nogle russiske i det østlige. Altså oprindelig den yndigste forvirring. Og nu! Et saammenarbejdet folk, der føler sig som ét, som indbyrdes sammenhørende, som noget fra alle andre forskelligt. Den oprindelige samhørighed er god, den gennemarbejdede ikke heller ilde.

Den anden ting, jeg vil fremhæve, er den rankhed, som kultur gennem arbejde har givet Finlænderne. Der findes mange gradationer fra selvbevidst pukken til ubevidst naturlig uafhængighedsfølelse; alle findes de repræsenterede i dette almuefolk, også de mindre tiltalende former deraf. Derimod findes underdanigheden kun sporadisk udenfor de østlige grænsemarker; men derude er der jo ganske store dele af det nuværende Finland, som i trekvart århundrede var løsrevet derfra og stod direkte under Rusland. Ikke få græsk-katolske bønder findes endnu derude, mens Finland ellers er luthersk, også overflyttede de Russere, som fik godser dér, russiske bønder til disse godser: russiske embedsmænd, russiske gårdfogeder, russiske præster, russisk retsvæsen fik på de trekvart århundred indpløjet nogen underdanighed i disse grænsemarker; og endnu den dag idag, hundred år efter, at disse egne påny forenedes med Finland (1811), er underdanigheden ikke helt udryddet — ligesom læsekyndigheden alene herude i øst ikke er absolut gennemført. Men Vestfinnens og Savolakserens rankhed tegner sig blot så meget kraftigere mod denne baggrund; ikke blot vilde man forbyse en Østerbottning overmåde, hvis man forsøgte at indprente

ham, at han skal bukke for en højerestående, men man kan ikke ærgre ham grundigere end ved at fortælle ham, at folk, som han må kalde landsmænd, virkelig kommer krybende og kysser éns frakke, når man træder ind i en bondehytte. Meget kan Sverige have haft på sin samvittighed overfor Finland under den mangelhundredårige forbindelse mellem de to lande, men den personlige frihed blev aldrig krænket, og landets ordening var strengt lovbunden. En agtelse for loven, som binder meget dybt og gør Finlands forbryderstatistik til et enestående gunstigt fænomen i Europa, er derfor en arv, Finnerne tog med sig fra forbindelsen med Sverige til forbindelsen med Rusland. Uden ringeste ironi taler man, og taler gerne og ofte, i Finland om „lovens hellighed“ — „hälgd af lag“.

Læg så hertil Finlands historiske udvikling i udvortes forstand: — landet gennem århundreder den givne valplads mellem Sverige og Rusland med alt, hvad deraf følger af forstyrrelser; dets bønder med på alle svenske valpladser i Europa under Sverigs storhedstid; i slutningen af det 17. århundrede en hungersnød så grufuld, at den minder om den „sorte døds“ værste tider; i begyndelsen af det 18. århundrede landet henliggende som et vrag, uden styrelse, folketomt, ødelagt af krigen mellem Karl XII. og Peter den store — „den store ufred“ —; i midten af det 18. århundrede „den lille ufred“, det samme i mindre målestok under krigen mellem Sverige og kejserinde Elisabeth; i det 19. århundredes første årti den sidste oprivende krig for at beholde forbindelsen med Sverige. Og hver gang begynder de forfra, de stille bønder der-

oppe, førfra i kampen mod karrig natur, frost og ødemark som myren på sin ødelagte stak; — så har man de væsentligste træk af, hvordan naturen og arbejdet og historien har dannet det folk, som i slutningen af det 19. århundrede skulde stå sin prøve mod et statskup, forøvet af dets monark, han, der foruden sit fattige tomillioners finske folk, hersker enevældigt over hundreder af millioner. Et taust og stædigt og stejlt, et voldsomt og selvbevidst og rankt, et ubrydelig solidarisk folk, som véd, hvad lov og ret er, som overholder lov og ret, og som kræver dem overholdt. Ikke just et af ydre eller optræden vindende folk, men heller ikke ét, som viger en tomme eller opgiver en tøddel for at vise sig elskværdigt. Tåler meget og længe, men prutter ikke af på sine krav.

II.

Statskupet af 1899 kom ikke plumpende som et meteor ned over Finland; under Aleksander III. så det allerede til tider truende nok ud. Men navnlig må man vogte sig for, under betragtningen af hver dags overgreb, at glemme, hvad der ligger bagved fra russisk side; for enkelthederne må man ikke oversé princippet i det hele. Man må ikke anse Finlands kuelse som fremgået af et tilfælde, et personligt nag, nederdrægtig ondskab, magtskyge ell. l. . . Nej; der er et princip, et stort, et skønt, et beundringsværdigt, et af den højeste idealitet udgået og den stolteste selvfølelse

støttet princip, som giver bevægelsen fart og svingkraft også fra russisk side. Ingen har set mig eller vil komme til at se mig med i det kor, som stiller kampen mellem Finland og dets monark op som en kamp mellem vesteuropæisk „kultur“ og asiatisk eller halv-asiatisk „barbari“; ingensinde er jeg fra forsvaret for Finland gået over eller vil gå over til angreb på Rusland og dets kultur, som er en anden end vor. men ikke derfor mindre udviklingsmulig eller ringere af løfter. Kun hvor de to kulturer stoder sammen og den russiske er den angribende, deltager jeg i modværget; og ikke fordi den russiske er ringere, men fordi den er en anden, som uden ret forstyrrer freden. Finlands ret og Finlands fred — det er de to udgangspunkter for mig; så overlader jeg sindsroligt andre at synge om Ruslands forvorpethed, omend det må indrømmes, at nogle af de virkende redskaber til statskupets gennemførelse er usmagelige nok. Lige tvertimod vil jeg i ganske korte træk søge at gøre forståeligt, at det, som er kommet, måtte komme, når én eneste betingelse indtraf, som er indtruffen.

Sverige var et konstitutionelt monarki; Finland som del af Sverige havde lod i de konstitutionelle rettigheder — lovgivende forsamling, uafsættelige dommere, lighed for loven, sikkerhed imod myndigheds-misbrug, ukrænkelighed for person og hus undtagen efter lovligt dekret o. s. v. Finland blev løsrevet fra Sverige og fik af den russiske kejser, som i Rusland er enevoldsherre, sine grundlove, sin religion, sine privilegier højtidelig bekræftede; med andre ord, det fortsatte sin konstitutionelle tilværelse: egne, indfødte

embedsmænd, egne sprog, egen ret, senere egen mønt, altid egen administration, egen hær; lovgivende forsamling, en repræsentant hos kejseren i St. Petersborg (ministerstatssekretæren), egen regering (senatet) i sin egen hovedstad. Kort sagt en konstitutionel stat, dog uden udenrigspolitik, diplomati eller flåde, i uopløselig forbindelse med det enevældige Rusland; — og hele stillingen hvilende på et kejserord, som gentoges højtidelig flere gange, og som er gentaget enslydende og højtidelig af hans efterfølgere til dato, den nuværende kejser indbefattet.

Lad os sa se på Rusland. Vi ser i århundredet, som gik, dets magt udfolde sig indtil det utrolige; og vi ser P a n s l a v i s m e n svulme op i det indre som den store indholdsfornyer i russisk tænkning. Dens største og betydeligste repræsentant i nutiden, P o b j e d o n o t s e f f, er tillige den græsk-katolske (i Rusland altid kaldet den „ortodokse“) kirkes chef. I et par yderst bemærkelsesværdige bøger (udkomne bade på tysk, fransk og engelsk) har han forfægtet enevoldsmagtens og den ortodokse kirkes absolutte og principielle overlegenhed overfor enhver anden statsform og religion, forfægtet den fanatiskt, dygtigt, blindt. Og i snart en menneskealder er det denne mand, som behersker de indre russiske bevægelser, denne mand, i hvem enevælde, ortodoksi og panslavisme flyder sammen.

Panslavismens tanke fremsattes for Russerne selv kraftigst og konsekventest af K a t k o f f — ham, ved hvis død Aleksander III. sagde, at Rusland havde mistet en fader. Kort kan teorien udtrykkes saledes:

Den romanske race har hersket i Europa, for øjeblikket hersker den germansk-angelsachsiske. Snart kommer turen til den slaviske. Slaverne tilhører fremtiden; men i spidsen for Slaverne Rusland. Rusland er for ham den hellige jord, det russiske folk det hellige folk; osteuropæisk kultur den hellige kultur, og de, som ikke vil lempe sig efter den, blinde rebeller. Panslavisterne har to mål: alle Slavers forening under Ruslands førerskab, det er en skøn fremtidstanke, der ligger i gudernes skød; men det andet er påtrængende og vil gennemføres straks, nemlig princippet om alle de i det russiske rige boende folkeslags sammensmeltning til et, til deres egen lykke, til deres eneste sande bedste. Det er princippet om den slaviske uniform, nationalt som politisk, religiøst som socialt. At den panslavistiske ide og den græsk-katolske propaganda måtte falde hinanden i armene, er indlysende. Fra Moskva, det hellige Moskva, var de begge udgåede, og i Moskva forenede de sig. Det var Kattkofs blad: „Moskovs Avis“, som proklamerede foreningen; et underligt sammensurium af ortodoks kristelig konservatisme og panslavistisk ideel fremskridtspolitik var bladet, allerede i Kattkofs tid, da hvert ord, det indeholdt, var manna, sandhed som biblen. Nu da den store mand er borte, og små kattkovisker har indtaget hans plads, er det blevet til et ækelt, løgnagtigt og front, angribende og dydsiret blad, som ikke længer har ledelsen af russisk politik, men hvis rasende udfald mod anderledes tænkende dog stadig giver en idé om, hvad der rører sig i de snevrest tænkende panslavistiske krese.

Og panslavismen er altså i Ruslands højsæde.

Men for alle rette ortodokse og panslavister må Finland være en torn i øjet. Finland har ikke uniform på, hverken russisk eller nogen anden; Finland er ikke czardømme, men storfyrstendømme; Finland har ikke rubel men mark; Finland er ikke ortodokst, men luthersk, Finland er ikke enevældig styret, men har en forfatning; Finlands finanser er ikke rokkede, men blomstrende; Finlands talesprog og lovsprog og skolesprog og retssprog og styrelsessprog er ikke russisk, end ikke slavisk, og endelig har Finland en række embeder, som ikke kan beklædes af Russere, men kun af Finner.

Og alt det skal man tåle i et land, som kun er en stump grænsemark, erobret under strømme af blod!

Nu tænke man sig et øjeblik følgerne af, at en russisk kejser kommer i nært forhold til den hellige Synodes primas, Pobjedonotseff, en førsterangsbegavelse, en brændende ortodoks, en overbevist panslavist og en vindende personlighed!

Og i 1887 fik alle disse følelser noget at støtte deres fødder til i et værk af en mand ved navn Ordin, betitlet „Finlands Underkuelse“, en meget tyk, meget uvidende, meget perfid bog, hvis fremstilling gik ud på, at Finland var en provins af Rusland, som alle andre provinser. Ordin, som omgikkes dokumenter og akter og traktater med en til det yderste dreven forfalskningsevne og fortolkningskunst, fik præmier og titler og belønninger og æresbevisninger, og hans opfattelse af forholdene blev gjort til obligatorisk grundlag for historieundervisningen i skolerne. Panslavisterne fik derved

en autoritet i ryggen og et arsenal at tage våben i. Fra den dag af, Ordins bog udkom, og til regeringens aktive overgreb mod Finland begyndte, gik der ikke et døgn, uden at et eller andet blad bjæffede; de utroligste ting tog man fat på. Når det henrivende finske sangkor, de muntre musikanter, sang Runebergs sange, så skreg de russiske blade op: hvad handler de sange om? Om krig og had! Mod hvem? — hvem er fjenden? Selvfølgelig Rusland — sådan opvokser på russisk territorium en ungdom, der lærer at hade os! Når finske blade talte om vore østlige naboer, Russerne — svarede der i kor: landsforræderi! Naboer! nej værsgo', landsmænd! —; når i officielle finske dokumenter kejseren benævnedes storfyrste, så skummede „Moskov Avis“: „kejseren! hvad er en storfyrste som regerende monark i en russisk provins?“; når man i Finland benævnedes den evangelisk-lutherske kirke „folkekirke“ — så lød det: „altså, hellige ortodokse kirke, er du kun tolereret! tolereret! tolereret er du kun i et russisk land!“ Russiske korrespondenter blev afsendte til Finland for at undersøge sæderne, og deres breve var rene begrædelsernes bøger: russerne vare undertrykte, ingen kunde russisk, man kunde ikke komme af med sine rubler, og så havde disse indbildske finske mennesker noget, de kaldte nationalsange! Til afveksling kom der nerve-rystende skildringer om „tschukonske“ grusomheder, mongolsk vildhed; jeg mindes særlig en gruelig historie om, hvordan en bondekone kogte sin søn i en stor gryde; sådan er Tschukonerne, sluttede korrespondenten. (Tschukonerne vil naturligvis sige mongolerne,

finske, lavtstaaende, delvis nomadiske stammer, som er bosatte i det nordligste Rusland.) Og omkvædet var: Hvorlænge skal dette have lov at finde sted? hvorlænge skal nogle enkelte separatister have lov at holde den løgn i ære, at Finland er andet og mere end en provins af Rusland?

Således præpareredes stemningen.

Og nu vil det forstås, at når den ideelle panslavisme, den praktiske politiks leder, den daglige journalistik, den præmierede videnskab, den russiske selvfølelse og den menneskelige embedshunger i forening alle måtte se hen til en omstyrtelse af Finlands stilling som det naturlige, det påkrævede, det hurtigst muligt gennemførlige, — så krævedes der kun én betingelses indtræden, for at værket kunde påbegyndes: En monark, for hvem enevoldsmagtens princip og russervældens storhed betød mere end det monark-løfte, på hvilken hele Finlands særstilling beroede; denne monark var Nikolai II. Den 15. Februar 1899 skete statskupet; kejseren gjorde sig til ene-lovgiver i Finland, såsnart „rigsinteressen“ kræver det; og hvad der er „rigsinteresse“ forbeholdt kejseren sig at bedømme og afgøre.

Panslavismens princip og Finlands folk stilledes ansigt til ansigt.

Vi skal nu se, hvorledes det kom.

III.

Den 19. Juli 1898 indkaldtes Finlands lovgivende forsamling til ekstraordinær session til den 19. Januar 1899 forat „bringe den finske værnepligt i nærmere overensstemmelse med de i kejserdømmet gældende grundsætninger.“ Dette kom aldeles overraskende.

Den 12. Oktober 1898 indtraf Finlands nye generalguvernør Bobrikoff til Helsingfors: i sin tiltrædelsestale sagde han: „Desværre har der spredt sig en urigtig tolkning af de grunde, hvorpå Finlands forhold til Rusland beror, og nogle Finlændere har derfor ikke tilstrækkelig sympati for de foranstaltninger, som sigter til at styrke forbindelsen. Rusland er ét og udeleligt, og kejseren har selv pålagt mig at indpode i befolkningen nødvendigheden af dette lands forbindelse med centrum. Statsmagten vil ikke tåle i fremtiden, at det, som hindrer sammenslutningen, videre udbredes.“

„Nogle Finlændere“ — det er hele folket. „Falske fortolkninger“ — det er de kejserlige løfter. „Statsmagten vil ikke tåle“ — det er pishen, som svinges.

Værktøjet var fundet. Kampen begyndt. Fra russisk side ventede man sig, at de højere klasser måske vilde blive lidt misfornøjede. men de store lag af befolkningen hastig give sig. En politisk promenade ind i Finlands forfatning. Panslavismen havde jo på sin vej ikke for truffet på et samarbejdet folk, med fast, århundredgammel politisk bygning, — enten havde man indtil nu haft at gøre med uorganiserede befolkninger eller med nationer uden politisk stabilitet. Så misforståelsen var begribelig.

Landdagen samledes og værnepligtsforslagene forelagdes sammen med de russiske komiteers betænkninger. Selve forslagernes realitet har tabt deres interesse, efterat hele værnepligtssagen, som indledede kampagnen, er endt med, at Finlands hær ganske er opløst. Men tendensen, Finlands hær omdannet til et russisk korps, Finlands overflødige soldater stukne ind i de russiske trupper, forvaltningen og hæren henlagt til St. Petersborg, officererne russiske, underofficererne russisktalende — det består som monument om den storartede murbrækker, der var funden. Og betænkningerne, de består som vidnesbyrd om tankegangen ved den russiske hovedstab. Jeg kan ikke nægte mig at citere et par steder.

Der var i komiteen af den eneste tilstedeværende Finne gjort opmærksom på, at en stærk emigration vilde finde sted fra Finland, dersom russisk værnepligt indførtes. Hertil bemærker komitéen: „En så stærk emigration finder ikke en gang sted blandt jøderne, der dog lidet er fæstede til deres fædreland eller blot ved deres fødebygd; såvidt vides elsker Finlænderne deres fødselsbygd, er kejseren hengivne og med vigtige interesser knyttede til Rusland. Frygten for udvandring er derfor mildt talt overdreven.“ Hvad kalder man det, når et helt folks bedste egenskaber, deres fædrelandskærlighed, flid og loyalitet anvendes just til deres skade i argumentationen? Et andet sted: „Det finske medlems forslag har komiteen ikke kunnet tage hensyn til, da det ikke går ud fra den kendsgerning, at Finland, som erobret med våben, bør som rigssprog hos sig anerkende hverken finsk eller svensk, men russisk, al den stund Finland,

som russisk provins, ikke kan betragte Ruslands sønner som værende af fremmed herkomst.“ O. s. v. Dette angiver tonen. Den finske landdags „samtykke“ til en lov sættes stadig hånligt i gåseøjne — thi at landdagen er lovgivende, benægtes simpelthen; omhyggelig forklares det, at man i sine forslag har gjort, hvad man kan, for at indskærpe, at Rusland er Finlands fædreland, Finland kun hans hjembygd; der tales overlegent om, at Finnerne „gør sig til“ af deres læse- og skrivekyndighed, hvis nytte for soldatertjenesten dog er problematisk; der udslynges mod den finske regering beskyldninger for løgn, svig, sendrægtighed, u lydighed mod kejserens vilje; der tales på hver anden side om „den såkaldte forfatning“, „de såkaldte grundlove“, som Finlænderne „med stædighed“ kommer tilbage til. Kort sagt, ingensinde har en lovgivende forsamling set sig forelagt officielle dokumenter af sådan art, tone og duft.

Landdagsformændene — én af hver stand, adel, præst, borger, bonde — gjorde straks — den 24. Januar — opmærksom på, at man vilde gå langt i reelle, militære indrømmelser, men ikke et skridt bort fra Finlands stats-tilværelse og hærens nationale karakter og Landdagens lovgivende myndighed. Generalguvernøren svarede — ved en officiel middag den 30. Januar — med at pege på, at lovene var fremlagte til „udtalelse“, men ikke til „samtykke“; thi i sådanne sager havde Landdagen ingen lovgivningsmagt. Dagen efter nedsattes den hemmelige statskupskomité i St. Petersborg, så hemmelig, at ingen anede, hvad der forestod, da Bobrikoff den 15. Februar 1899 om mor-

genen vendte hjem til Helsingfors med statskupsmanifestet i lommen. Han befalede det saulede finske Senat, det vil sige regeringen og højesteret i forening, manifestets offentliggørelse.

Altså stod den finske regering og højesteret på skillevejen, ligesa uforberedte som alle andre; udenfor Helsingfors fik man knap vide, hvad der foregik, før end alt var forbi. Skulde regering og højesteret give ulovligheden sameget af lovlighedens skær, som dens offentliggørelse af finske mænd medfører? Eller skulde man nægte offentliggørelsen og skrive til kejseren abent og klart, at dette var statskup? Måske han ikke vidste det? Blot var vildledt? Flere forberedende regeringsmøder holdtes, påvirkning forsøgte, et borgermøde i Helsingfors vedtog en resolution, Landdagsklubberne gav rad — — og den 18. Februar besluttede man med ti stemmer mod ti, idet *T u d e e r s*, regeringspræsidentens, stemme gjorde udslaget, at offentliggøre. Statsprokurøren protesterede til protokollen; blandt dem, som stemte imod, var sa godt som hele højesteret.

Dermed begyndte en adskillelse mellem regeringsmændenes og den finske befolknings opfattelse af den rette stilling til centralmagts overgreb, — en adskillelse, som uddybes fra tilfælde til tilfælde, fra måned til måned, efterhånden som overgrebene bliver flere og alvorligere, og efterhånden som regering og højesteret „udrenses“, ved frivillig demission, ved påtvungen demission, ved afsked i nåde, ved afsked i unåde, ved suspension — indtil regering, højesteret og statsprokurør nu består udelukkende af de vigende elementer.

Bedømme adskillelsen skal ingen udenforstående, kun konstatere, at en kompakt majoritet af alle partier i landet er misfornøjet med denne vigen og af politikere med navn kun den gamle, i mange år enerådende partichef Yrjö-Koskinen og i de seneste dage professor Danielsson støtter den, mens alle ledere af alle farver, præster, adel, borger og bonde beklager den. Thi hin første offentliggørelse har umuliggjort regeringen at modsætte sig en hvilkensomhelst modstand mod offentliggørelse af hvadsomhelst; og irritationen i regeringen over dens egne landsmænds angreb har nu og da drevet den til mod-stød, som kunde forelene den med et sikkert falskt — skin af samarbejde med Bobrikoff.

Den 18. Februar 1899 sendte regeringen sin præsident, højesteret sin til St. Petersborg for at søge monarken i anledning af statskupet: til dem sluttede sig statsprokurøren — de blev ikke modtagne. Da sprogreskriptet, hvorved russisk sprog principielt fastsloges som Finlands regeringssprog, kom til Helsingfors i Juli 1900, nægtede en majoritet af regering og højesteret først at offentliggøre og en delegation rejste med et protestbrev til St. Petersborg; de naede kun til ministerstatssekretæren, rejste så hjem igen og sprogmanifestet offentliggjordes. Landdagens beslutning i værnepligtssagen sluttede den finske regering sig i det væsentlige til — og fik en næse derfor. Og alt imens var udrensningen foregaaet. Det blev regeringens sidste forsøg på at hævde sig; siden da offentliggør den — mod værnepligtssukasen protesterede kun én af regeringen, tre af højesteret, som straks fik afsked — og administrerer

og straffer og advarer og indsender forslag til reorganisationer og udsteder sproginstrukser og afskediger og giver næser, belønninger og ansættelser, anviser penge — alt ganske som det af generalguvernøren befales. Vi er kejserens tjenere, ikke hans råd; hvis vi ikke adlyder, inddrages hele administrationen under St. Petersborg; vi redder dog altid institutionen — det er deres argumentation. De er broen, over hvilken folk og monark atter med tiden kan finde hinanden — det er det bedste forsvar, deres få forsvarere finder. Jeg bedømmer ikke, konstaterer kun.

Og jeg indrommer, at jeg med større glæde nu vender mig til befolkningens stilling, end jeg har dvælet ved regeringens.

IV.

Helsingfors klædte sig i sorg den 18. Februar, efterhånden fulgte provinsbyerne eksemplet. Den 22. Februar afrejste landdagens formænd til St. Petersborg, men blev afviste uden at modtages af kejseren. Men allerede den 20. Februar om Aftenen sammentrådte et borgermøde i Athenæum i Helsingfors — ingen véd, hvem som havde sammenkaldt det. Der besluttedes det, at folket selv skulde tale til sin monark gennem en adresse; mødet udså tyve mænd til at vælge en komité — ingen fik at vide hvem, og komiteens medlemmer vidste indbyrdes ikke af hinanden at sige, før de sammentraf ved det første komitémøde. Man be-

sluttede straks, at hemmeligheden skulde bevares (det hændtes senere, at komiteens formand fik anmodning om at skrive på en dames adresseeksemplar og gjorde det uden at mæle et ord om, at han ellers kendte noget til tanken), og at en valgt repræsentant for hver kommune i landet — 500 — skulde drage i deputation til kejseren — til St. Petersborg, hvis han var dér; til Nizza, hvis han var dér. Omkostningerne beregnedes til 2 à 300 tusind finske mark. Komitémødet hævdedes kl. halvtolv; før klokken tolv havde man 50 tusind mark, indsamlede på en kafé; kl. syv næste aften havde man firehundredogtrestusinde, deraf halvfjersindstyvetusind fra en enkelt. Man besluttede at udsende emissærer med adressen og et foredrag, som skulde holdes ved kirkestævne overalt i landet den 5. Marts. Postvæsenet benyttedes ikke, telefoner og telegrafer stod stille, kun mundtlig besked. Et ubegrænset antal emissærer stillede sig til disposition, og for at udskrive adresserne og foredragene delte hundrede unge mænd og unge damer sig i et dag-hold og et nat-hold forat kunne arbejde uden afbrydelse. Den 24. forlod de, som skulde længst nordpå, Helsingfors; det var samme dag, man læste Bobrikoffs telegram ude i Europa om, at „alle kloge mennesker i Finland var begejstrede for manifestet“. Den 27. Februar rejste de siste emissærer.

I Helsingfors og byerne bragtes adressen omkring af damer.

Altså emissærerne kom omkring — såvidt muligt. Men etsteds nordpå måtte man stanse, det var i Rovaniemi — polarcirken går gennem dens kirketårn, siger man —; men så syntes en bondekarl dér, at det

var synd for nabobyen, Kittilä — 20 danske mil derfra : han satte sig i fart på ski, i vinterens hjerte gennem ødemarken. Kittiläfolkene sendte andre skiløbere ud og vor delegerede løb efter endt indsamling på ski tilbage til Rovaniemi; derfra var Helsingforsudsendingen allerede borte; derfor gik han umiddelbart i slæde, kørte 20 mil på den måde, så traf han endelig en jernbanestation og kom i tide til Helsingfors. Et steds østpå måtte man også stoppe op i ødemarken; men en tjenestekarl, som havde været i kirke og vandrede sine mange mil til husbondens hytte, fortalte om statskup og adresse; og husbonden fandt sit eneste stykke papir frem, gulligbrunt, flosset og gammelt. Han skrev: „Herre kejser! Jeg er født i et frit land, du og dine forfædre har lovet mig, at jeg også skal lægge mine ben i et frit land. Jeg stoler på dit løfte.“ Det skrev han og husfolket under, og karlen sendtes påny til kirkebyen, denne gang med den bedste hest. Adressen findes indbunden med de andre.

Kun skrivekyndige mænd og kvinder måtte skrive under. En gammel arbejder i det vestlige bad om at måtte skrive bomærke, det nægtedes ham; han klagede sig, thi fejlen var ikke hans, i hans barndom forsømtes slikt, og det var hårdt ikke at måtte deltage i sine medborgeres forsvar for deres dyreste ret. Så tilbød hans principal ham at lære ham at skrive, og han lærte det. „Det er min stolteste dag“, sagde han, da han skrev sit navn under adressen. I den skærgård, som strækker sig milevidt vesterud fra kysten, løb de på ski fra ø til ø, fra klippe til klippe, og samlede over ettusind navne. Man kunde fortsætte i det uende-

lige. „Det er folket, som skal til kongs“, sådan var løsenet.

Den 10. Marts begyndte navnelisterne at indkomme; den fjortende vidste man, at der i vinterens hjerte, i et tyndt befolket land med ringe kommunikationer var indsamlet den enorme sum af 525.000 underskrifter. Fradrages børn under 18 år, hvilket er over $1\frac{1}{5}$ million, som ikke måtte underskrive, samt bortrejste, soldater og fjerntboende, fra Finlands befolkning, har 2 af hver 5 af Finlands folk protesteret mod lovbrudet, uden foregående agitation, uden et ord i en avis, udaf impulsiv trang. „Alle kloge folk i Finland er glade over manifestet“, sagde Bobrikoff; „en lille skare overklasse-separatister søger forgæves at overdøve folkets jubel“, sagde Moskows avis. Adressen gav svaret.

Den 13. samledes de siste af kommunernes deputerede i Helsingfors. Samme dag fejredes Aleksander II.s minde i Helsingfors, — han, som regerede konstitutionelt sit storfyrstendømme Finland, og som gav dets landdag sin nugældende grundlov. Fra den vinterdag 1899 og til nu har hans statue i Helsingfors altid, vinter og sommer, været dækket af blomster.

Dagene fra den 13. til den 16. gik med at fatte beslutning om rejsen til St. Petersborg. Man erfarede, at russiske studenter havde faaet knut i St. Petersborgs gader just i de dage, og der fandtes forsigtige mænd, som holdt for, at rejsen burde opgives; andre mente, at generalguvernøren burde have underretning, førend man rejste. Men på møderne kunde de, som vilde „tale fornuft“ ikke faa ørenlyd; den pludselige finske vildskab fik et par gange luft mod sadanne

mænd, så de skyndsomst fortrak fra talertribunen, ikke uden skade for salens møbler, mens *Jonas Castrén*, hvis „røst rullede som den finske bjørns, når man træder dens hi for nær“, og som satte ild i gemytterne, bedækkedes med jubel. Endelig den 16. lød budskabet, at øjeblikkelig afrejse til Petersborg var besluttet af det forberedende udvalg — de 450 bønder og de 50 „standspersoner“, som skulde „till kungs“, betænkte sig ikke. *Herr Streng* frarådede at tage våben med, endskønt man, hvis alt gik omkring, kunde vente både skældsord og prygl i gaderne. I et hjørne af salen, hvor mødet holdtes, stod to østerbottninger, høje, stærke bønder. „Har du nogensinde fået prygl?“ sagde den ene. „Aldrig.“ — *Streng* fortsatte: „Ja, endogså finsk svinhund må vi finde os i at høre os kaldte“ —, så var det ifærd med at briste for den ene østerbottning; men hans kamerat sagde stille, med et langt suk: „Alligevel, du — for fædrelandets skyld —.“

Så holdt provsten *Bäck* stridsbøn, og så drog man afsted.

Men denne adressebevægelse, som hele Finland kendte, og denne deputation, som havde opholdt sig fire dage i Helsingfors og holdt møder, og dens rejses mål — alt dette erfarede generalguvernøren — en time efter at deputationen var rejst. Sådan forstår man at tie i Finland.

Vi skal ikke følge deputationens vej i St. Petersborg på dens forgæves vandring for at få sin kejser i tale. Kun et par episoder omtales, fordi de hver for sig er karakteristiske for finsk tankegang og optræden. Politichefen i St. Petersborg havde erfaret om depu-

tationen, og den første tanke var at forbyde den adgang til Ruslands hovedstad. Det opgav man dog, men chefen sendte sin første fuldmægtig, baron v. Nolcken, til stationen med ordre til straks at få deputationens ledere sendt op til politichefen på hans kontor. Deputationen ankom til St Petersborg, og baronen sagde på jernbanestationen sit ærinde, men Jonas Castrén svarede, at det var lederne umuligt at komme til politichefen foreløbig: når man fik tid, og indkvarteringen var tilende, stod man til tjeneste. Baron v. Nolcken — den samme, som en uge i forvejen havde givet ordre til at hugge ind på russiske studenter — syntes noget forbavset over, at den almægtige politichefs ordre optoges så nonchalant; men han bukkede dog og gik.

Finsk opfattelse af borgeres og myndigheders indbyrdes forhold!

Audiensen blev afslæet, kejserens korte svar, hvori han erklærede, at han ikke var vred på deputationen, var oplæst; ministerstatssekretæren slog ud med hånden forat antyde, at nu var også audiensen hos ham forbi, da konsul Wolf, uden at ænse det, gav sig til at tale, den stolte tale, der hastig fløj Europa over som den fribårneste henvendelse, der i lange tider er hort, fra en undersåt til hans monark; en tale, som burde opslås på hver rådhusmur i det civiliserede Europa for at vise, hvordan den krænkede ret taler til den, som krænkede den.

„Vi skal vende hjem efter kejserens bud, men vi vender hjem som andre end dem, der kom med fast fortrøstning, vi rejser med sveget håb; men vi skulde

også svige vor pligt, om vi ikke udtalte vor mening.“ „Vi er ikke rebeller, men vi var ikke vore fri institutioner værdige, om vi ikke åbent og frygtløst og bestemt protesterede mod hver krænkelse af vore grundlove. Hele det finske folk ser en sådan krænkelse i manifestet af 15. Februar. Det må de gendarmere, som nu strejfer rundt i by og på land, gerne høre. Ingen skjuler den mening; det er for at anmode om tilbagekaldelse af manifestet, vi er komne.“

Finsk opfattelse af et folks forhold til sin monark!

Og da Wolff havde talt, listede en lille bondemand sig frem, på sine bløde skindstøvlers-pjeksers-lydløse såler, stillede sig foran den skramerede general, hos hvem audiensen foregik, tittede ham fra nedenunder i øjnene og sagde roligt, sindigt, bestemt: „Det er så sandt, hvert ord, konsulen har sagt: det kan ekszellenzen fortælle kejseren, for det mener vi bønder alle“: og så listede han ligeså stilfærdigt tilbage igen.

Finsk bondes opfattelse af forholdet til sit landsrepræsentant i St. Petersborg!

I vild snestorm kørte deputationen tilbage fra Rusland til Finlands hovedstad. En uoverskuelig, sørgekklædt forsamling medborgere ventede den i timevis. lydløst, talmodigt på Helsingfors station og jerubane-torvet. Heller ikke da deputationen endelig ankom. løftedes der en røst til velkomst. Hele den store forsamling forblev tyst. Deputationen vandrede gennem de tætbepakkede ventesale. Man gav plads, men ikke en lyd hørtes. Dog — da den første deputerede viste sig på trappen ud mod torvet, opstemte en af mængden „Vort land“, denne R u n e b e r g s mærkelige.

enestaende nationalsang, der ikke siger ét ord om had, men mange om kærlighed, ikke ét ord om krig og bedrifter, men mange om beskedent arbejde for en fattig kultur, ikke ét ord om, at laudet, den besynger, er bedre end andre eller skønnere eller mere værdt at elske, men kun, at det er v o r t. Snart stemmede alle i, og da svulmede sangen mod husenes mure; i to store menneskebølger delte man sig og gjorde plads for deputationen. Med hatten i hånd i vinteraftenen, som nu var rolig, vandrede de forsmædede repræsentanter for det finske folk gennem massen af medborgere, der sang om det fattige, elskede land.

Og på Sociëtetshuset sluttede J o n a s C a s t r é n sin tale med de ord, der blev det sande motto for den tid, som fulgte: „Husk: to sprog men ét sind, to raser men ét mål.“

Adressen og deputationen havde ikke foranlediget nogen kejserlig foranstaltning, men blev den stolte indledning til en stolt kamp.

V.

Det er forholdsvis let, selv for et tarveligt menneske, under indflydelse af en stærk følelse eller stemning at samle sig sammen til en enkelt handling, en enkelt optræden, som præges af højhed. Men at blive på højden, er svært. Den tarvelige daler brat igen, eller han holder sig så kunstigt på højden, at det opstillede i hans positur falder enhver — selv de andre

tarveligheder — i øjnene. Sorgens attityde er ikke skønnere eller mere tiltalende end anden affektation, harmens ikke heller; en gennemskuet sorgens eller harmens „posør“ er det tarveligste af alt tarveligt.

Præcis sådan med et folk. Ethvert folk lader sig under en enkelt situation stramme op til handling; det kan vel endogså lykkes det at hæve sig til den simple højhed, som er sande følelsers adelstegn. Men til passiv modstand hører der for et folk mere end denne evne; der hører en opøvelse til for at beholde værdigheden, den sande værdighed, en opøvelse, som kun erhverves ved hundredårig kamp — i historien eller mod hårde naturvilkår. Kampmod og godt kamphumor fostres af den første slags kamp; en særegen indbidt, sejt udholdenhed lærer et folk af den anden slags kamp.

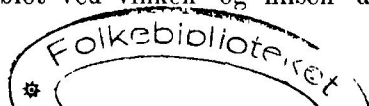
Man kan om den finske, passive modstand siden Februar 1899 ikke sige noget bedre end dette, at folket har holdt sig på højden; uden affektation, fordi følelserne ikke er stultede op på halvanden kvartér og derfor skulde kunne ramle ned igen lige så hurtigt; uden stort dramatisk sving, fordi den fine og effektfulde optræden med beregnede virkninger ikke ligger for den firkantede finske mand; men med en barsk, indadvendt, sikker udholdenhed, som viser, at den véd, der er langt igen. I efteråret 1901 er der påny samlet underskrifter på en folkeadresse til kejseren — angaaende værnepligten —, denne gang under særligt vanskelige forhold, fordi forsamlingsfriheden i Finland er ophævet i mellemtiden, adressen måtte gå fra hånd til hånd — alligevel kom der påny 500,000 navne

på den. Folket var ikke træt dengang. Værnepligtsloven skal oplæses fra prædikestolen for at få „lovens hellighed“. Men værnepligtsloven er fremkommen på ulovlig måde, den fastsætter ulovlige regler — og det er almuen, som hindrer de præster, som vil oplæse loven fra prædikestolen, fra at gøre det. I 65 sogne er det præsterne, som vægrer sig ved at læse, men i fem gange så mange er det hele menigheden, som rømmer kirken, og overalt er det den store majoritet, som lader præsten, om han vil, læse for børn og kællinger. Dette foregik for en måned siden. Folket er ikke træt endnu.

Det var udholdenheden.

Nu værdigheden, den stilfærdige bevidsthed om sin ret!

Hør hvad den hollandske professor v. d. Vlugt har fået for et indtryk. Han var én af de seks, som på 1050 vesteuropæiske videnskabsmænds, kunstneres og andre kulturbæreres vegne forsøgte at overbringe kejseren en adresse fra 11 nationer, hvori han anmodedes om at yde Finland dets ret. De blev ikke modtagne, og hjemvejen lagdes over en del af Finland. V. d. Vlugt havde aldrig været i Finland forud, kendte næppe nok en eneste Finlænder, da han forlod sin universitetsstol i Leyden; det var, som han selv har sagt, kun den rent juridisk-politiske side af sagen, der kaldte ham, statsretslæreren, frem. Han skriver: „Ved hver by, hver landsby, hver bondegård, vi passerede uden at stanse, stod der for at hilse på os alvorlige og bekymrede statsborgere, som i bevidstheden om deres sags hellighed uden ord takkede blot ved vinken og hilsen de

fremmede, som havde vist dem sympati.“ Hvoi de kommer frem, siger han, synger bøndermænd og bønderpiger fædrelandssangen for dem, mens toget passerer; mændene i marken stanser deres arbejde for at vinke til dem. På en lille landstation kommer folkets mænd og kvinder med lillekonvaller og bedækker perronen: i Tavastehus kan de forsamle almusmænd og kvinder kun finsk, på de uoverskuelige massers vegne trykker en eller anden taust deputationens hænder, blomster kastes, sangen synges og toget kører pany. Ved Mustiala landbrugsskole er det alle eleverne, mænd og kvinder, der har samlet sig med blomster. I Åbo venter midt om natten tusinder deres ankomst, borgmesteren træder frem og trykker uden et ord den franske deputeredes hand; sortklædte damer byder buketter: de deputerede går gennem to tause menneskebølger, vandrer bogstavelig på blomster. Endelig opstemmer atter tusinderne den gribende sang, der nu har fulgt de fremmede gennem to døgn som et onkvæd; da de kommer ombord og skal sejle, følger en hel, pludselig flottille af småbåde og seks store dampere dem ud af havnen. Men da de skilles fra jernbanekonduktøren på ekstratoget, som gratis har fort dem til Abo, og vil give ham en drikkeskilling, svarer han: „I er mit lands venner, jeg er en Finlænder“, og nægter at modtage penge af dem. I Helsingfors har der været fest, mange steder er der holdt taler og hør så, hvad v. d. Vlugt siger som slutningsindtryk: „Enstemmige tilkendegivelser, fulde af kraftig lidenskab, men samtidig så værdige, så udadledig taktfulde, selvagtende og indenfor den rette skønhedslinie, at det finske folk må

være et karakterskønt folk. Tænk engang over, at vi ikke hørte et ilde anbragt ord om kejser, krigsminister, generalguvernør i de tredive timers uafbrudte og folkelige tilkendegivelser. Finland forklarede sig besluttet på at hævde sin ret, men smæde sine undertrykkere gjorde det ikke.“

Sadan optrådte Finlænderne, da først deres regering og statsprokurør, så deres lovgivende forsamlingsformænd, så 500,000 Finlændere, repræsenterede af en mand fra hver kommune i landet, og så endelig Vest-europa forgæves havde banket på hos kejseren for at tale til ham om Finlands ret.

Og nu sammenholdet! Selvfølgelig rummer det finske folk lykkesøgere, mænd, hvis personlige interesser går forud for en hvilken som helst offentlig interesse. Men forhavsende få har det været. Og skånselsløst boykottes de få. Der gælder ingen persons anseelse: Da en højtstående provinsebedsmand ved servil underdanighed mod generalguvernøren lister sig en regeringsportefølje til, kan han ikke finde bolig i hovedstaden; hotellerne, hvor han tager midlertidigt ophold, tømmes, så værterne må sige ham op; da generalguvernøren straks lader udfærdige nyt hotelreglement i den anledning, fordrives den ubudne gæst ved en gennemgribende hovedrengøring i det tomte hotel. Endelig må han huses i en russisk kaserne. Da nogle græsk-katolske bønder med en skolelærer i spidsen skramler en adresse sammen med 13 — tretten — underskrifter, hvori udtales taknemlighed mod kejseren for februarmanifestet, kan skolelæreren, som er adressens ophavsmand, ikke begå sig på nogen måde, men

må søge beskyttelse hos ærkebispens for de finske græsk-katoliker. Det er kun et dårligt plaster på hans stilling, at kejseren, som har nægtet at gøre sig bekendt med de 500,000's adresse, udtrykker sin glæde over skolelærerens 13månds adresse. Når en velhavende borgermand laner generalguvernøren ekvipage og hesteforspand, da han er på rundrejse i Finland og gæster en lille by, hvor de offentlige køretøjer er mangelfulde, og droskerne endog sørger for at være langt væk fra jernbanestationen, — så er den borgermand med det samme ude af sin bys selskabelige bevidsthed. Dersom en embedssøger, forat vinde frem foran en bedre kvalificeret medansøger, ansøger på russisk, vedlægger sine attester på russisk eller blot fremhæver sin kundskab i russisk, eller dersom en begyndende embedsmand påtager sig tjenester, der betragtes som unationale, skrives der i det blad „Frie ord“, der udkommer i Finland på trods af censur og forbud, men kendt og læst overalt: „Denne unge mand ønsker åbenbart ikke medborgerlig agtelse.“ Og han mister denne agtelse, hvad han får at mærke ved hvert skridt.

Naturligvis kan dette gå til overdrivelse; jeg har selv her et eksempel at opvise. Ved et tilfælde horte jeg, og meddelte løselig til en finsk ven, at en deputation havde søgt audiens hos den russiske kejser i Danmark, og nævnede navnet på en af de deputerede. Uheldet vilde, at den ovennævnte provinseembedsmand, som boykottedes, da han blev medlem af regeringen, i sit kauselli havde en mand af samme navn som den deputerede, og at denne mand havde haft ferie just på den tid. Nogle uger efter fik jeg brev fra den unge mand i den

fjerne provinsby i Finland. Hans liv var blevet utåleligt. Kamerater og bysborn var overbeviste om, at han havde været i København og søgt audiens i øjemed, som stod i forbindelse med hans chefs avancement, og nu var han aldeles uglest. Han fik først ro, da jeg, dér opgaves som kilde, tilskrev ham, at jeg ikke havde nogen grund til at tro, det var ham.

Et sammenhold som dette tynger den enkelte — det er indlysende —, men det er gennemført.

Mærkeligt og glædeligt er det at se, hvordan lavt- og højtstillede civile og militære embedsmænd følger med befolkningen og stiller hensynet til deres egen stilling ganske i skygge. To på hinanden følgende amtmænd i Nylands guvernement, amtmanden i Wiborgs guvernement, politimesteren i Helsingfors, amtssekretæren sammesteds, rektoren for den største statsskole, chefen for de finske dragoner, ministerstatssekretærens fuldmægtig, fængselsdirektøren, en landpolitimand ved Tavastehus, generaltolddirektøren, chefen for medicinalstyrelsen, chefen for skoledirektionen går af eller lader sig afskedige hellere end at foje ulovlige befalinger eller give afkald på deres borgerlige rettigheder, samtlige officerer ved dragonerne tager deres afsked for at følge deres chef; det er ikke muligt at få politiet i småbyerne eller landkommunerne til at opgive, hvem der har ført den siste masseadresse omkring til underskrift; da forordningen om at indføre russisk som embedssprog udkommer, meddelel samtlige kontorchefer og departementschefer på to nær, at de ikke agter at kontrasignere russiske skrivelser; russiske oversættelser af officielle akter tilbagesendes, når de ind-

kommer til regeringskontorerne, som overflodige. Af nationalbankens embedsmænd over hele landet er der kun to, som ikke underskriver masseadresserne, i de andre embedsetater i samme forhold. Dommerne underkender censurforbud mod blade. Da den finske hær er opløst, tilbydes der officererne uhorte begunstigelser i gage, rejseunderstøttelse, avancement for at lade sig overflytte til Rusland; foruden de helt unge, som i alt fald skal nogle år til Rusland efter reglementerne, er det ikke 1 % af officererne, som tager imod tilbudet; tilbudet forhøjes og forbedres yderligere, — samme resultat. Da Eugene Wolf efter sin tale i St. Petersburg far afsked som engelsk konsul i Wiborg, afsiger alle engelske konsuler i Finland sig deres konsulat-skaber på én nær, — som er svenskfodt. Pladserne er vakante endnu.

Med en sådan embedsstand er der intet at stille op. De enkelte svage eller selvinteresserede eller ligegyldige drukner i mængden. Derfor begynder også russerne at dukke op i embederne eller finlændere, som har været deres meste tid i Rusland. Ministerstatssekretæren var den første russer, amtmanden i Helsingfors blev den anden. Hans embedsliv er blevet ham en plage; kommunerne i hans guvernement tilskrev ham officielt efter offentlig indvarslet møde af kommunemændene, at man ikke anerkendte ham som guvernør — brevene adresseres til „guvernørembedet“, ikke til guvernøren —, hans kanselli nægter at ekspedere russiske skrivelser eller at oversætte akterne, så han må have en privat oversætter. Derved ophobes de uafgjorte sager. Anarkiet er fuld-

stændigt. Alligevel meddelte ministerstatssekretæren ved nytårsskiftet 1901—1902, at ansættelsen af russere har en principiel karakter, forat vise finnerne, at embedsmændene er regeringsmagtens redskaber og ikke andet, og vil finnerne ikke lade sig bruge dertil, agter man at benytte russere.

Aldeles komplet har selvfølgelig ikke heller embedsstanden kunnet samles; den højeste gejstlighed er af den anskuelse, at enhver øvrighed er af gud og må adlydes, og har skrevet hyrdebreve af det indhold. Derfor blev det kun 65 præster, som nægtede at oplæse værnepligtsforordningen i kirkerne. I de allerhøjeste embedskreise, der står regeringen særlig nær, og ved universitetet har også hist og her den vigende tendens været at mærke. En af overretterne har dog med dissentierende vota — tillempet en af statskupets ulovlige forordninger i et enkelt tilfælde.

Derimod er den store befolknings instinkt absolut sikkert og uforvansket. Generalguvernør Bobrikoff trode at kunne benytte de jordløse på landet. Han udsendte russiske bissekræmmere — finsktalende nogle, andre ikke —, som sammen med deres bissekram spredte rygter blandt de jordløse om, at med enevældens indførelse vilde jorddeling gå hand i hand. Nu var denne omloben med varer forbudt efter næringslovene. Befolkningen pågreb derfor rygte- og varesælgerne, konfiskerede deres varer og forte dem til landpolitiet, som gav befolkningen villig støtte. Og dette var ikke gårdmændene, men de jordløse selv. Bissekrammerne klagede. Generalguvernøren truede, lokkede, truede igen, befalede undersøgelse. Intet hjælp.

Sa gennemdrev han en ret for de russiske bissekræmmere til at løbe om; og slog derved politiet våbnet af hænderne. Men nu var det for sent. Ingen køber af bissekræmmerne, dørene lukkes for dem, de får ikke logis. Ude i det østlige Finland, som man med særlig frygt så hen til på grund af Ruslands nærhed og det gamle forhold til russerne, er ivrigheden snarere endnu større end andetsteds.

Arbejderbefolkningen trode man, kunde benyttes. Men også her forregnede man sig. De faglige kampe er ikke ophørte, lønkravene fortsættes, fordringerne ou almindelig stemmeret opretholdes; kort sagt, indadtil går den sunde og naturlige interessekamp videre. Men udadtil er der ingen revne at slå. Ved kommunalvalgene for få uger siden stemte arbejderne sammen med de mest energiske modstandspartier, og fik selv nogle mandater til gengæld. Også har arbejderne den ene part af æren for den hartad utrolige ting, det lykkedes at gennemføre, da generalguvernør Bobrikoff havde indkaldt en indflydelsesrig storfyrste — en af kejserens onkler — til Finland for at støtte Bobrikoffs autoritet gennem en rundrejse i landet i hans selskab. Ikke en avis i hele landet omtalte storfyrstens ophold i landet, ikke et sangkor i sangenes land var til at opdrive trods løfte om store fordele, gaderne var folketomme, overalt var der arrangeret landture, skovture, fisketure, sejlads for befolkningen, så byerne var øde, hvor de høje herskaber kom frem. Kun officielle personligheder indfandt sig på stationerne, kun offentlige køretøjer (ikke de bedste) kom til anvendelse, med undtagelse af den eneste

ovennævnte provinsmands, kun offentlige lokaler stod til rådighed, kun offentlige bygninger flagede. Først den dag, storfyrsten satte sin fod på svensk grund, meddelte bladene, at — han havde været i Finland. Men bagefter blev han gjort opmærksom på, at demonstrationen ikke havde gældt ham, kun hans benyttelse til Bobrikoffs formål; hvad der meget morede ham. Og glædede ham tillige. Thi i kejser Alexander III.s selskab havde han ofte overværet de glade og venlige modtagelser i Finland.

Om landdagen har her så godt som ikke været talt. Dens ekstraordinære session 1899 gik overordentlig stilfærdigt af, endskønt den gjorde et uhyre arbejde. Den forkastede det forelagte værnepligtslovforslag og opstillede selv et andet med vidtgående indrømmelser undtagen på det konstitutionelle og det nationale område. Den nægtede at behandle de senere fremlagte forslag om værneskat og soldatered, fordi de udtrykkelig forelagdes i henhold til Februarmanifestet og kun til „yttring“. Den vedtog en omhyggelig rede-gørelse for landets hele konstitutionelle stilling. Yderst tort blev den afskediget ved hjemsendelsen. Til ordinær samling var den indkaldt 1900. Da indgik den med besværing over generalguvernørens administration og gennemgik hans hele synderegister; imod hans fremsstilling om, at landet var i gæring og gennemplojet af ulovlig agitation, stillede landdagen den åbenhjertige anskuelse, at gæringen skyldes Bokrikoffs regimente, og at de eneste, som drev ulovlig agitation, var hans egne bissekræmmere. I en anden petition udbad den sig forslag om lettelser i pressens fortvivlede stilling.

Denne gang fik borgerstandens formand en tilkendegivelse fra højeste sted om, at hans fremhæven af regeringens uregelmæssige forhold til grundlovene var usømmelig, og at han ikke måtte modtage borgerlige tillidshverv i fremtiden. Landdagens besværing over generalguvernoren kaldtes fræk, muligheden af hele institutionens indskrænkning berørtes.

VI.

Lidet nytter sligt. Finland har sin opfattelse og beholder den. Det giver den tilkende, når det ønsker, og gør det uden ængstelse for den kejserlige vrede, som ikke kan blive større, end den er. Og det finske folks vilje er at gøre lovlydig modstand. Kun én gang i alle de 35 måneder har finske demonstrationer overskredet det borgerlig tilladelige; det var Runebergsdagen 1901, som gav anledning til nogle pibekoncerter i Helsingfors gader. Det hele var en bagatel og aldeles uorganiseret, gjaldt tilmed kun de finske mænd, der betragtes som vigende eller svigende. Men det kostede politimesteren hans stilling og har givet anledning til en bedrovelig proces, idet de udpebnes fineste mand, den gamle partihøvding, angav sine gamle modstandere, de tidligere modpartiers førere, som optøjernes ophavsmænd, og de anlagde sag. Og kun én gang har der været alvorlig anledning til at frygte for, at en eller anden finsk bonde-
mand ikke skulde kunne holde sit kogende sind fra

ubesindigheder — det var den gang, ministerstatssekretæren åbenlyst truede med, at forvisning uden lov og dom af de personer, som modsætter sig den højeste magts vilje, kunde blive indført i Finland. Ellers har den finske mand bevaret sin værdige, selvbevidste, solidariske, udholdende ro i tillid til sin ret, mens statskupet ubønhørligt er gået videre og videre, og mens i den seneste tid embedsmændenes rette stilling til statskupet er stillet under debat af Finlænderne selv. Der er dem, som mener, at embedsmændene har valget mellem at afgå eller at gennemføre de allerhøjeste befalinger, men nægte at gennemføre dem skulde de ikke kunne. Fra den anden side indvendes, at ret altid bliver ret, og at der aldrig er en pligt til at medvirke til lovbrud, hvorfor befaling om lovbrud ikke kan bevirke en pligt til at søge afsked, når man ikke vil adlyde.

Befolkningen berøres ikke deraf. De bønder — og de kan tælles i tusinder, — hvis tillid til fremtiden ikke er stærk nok til at bære nutidens tyngde, emigrerede straks, mange er fulgt efter. Men de, som blev, så efter Februar 1899 russisk indført som regeringssprog, foreningsret og forsamlingsret indskrænket, snese af blade inddragne, en særlig censurkomité oprettet, russere indsat i de vigtigste embeder, hæren opløst og erstattet med russiske tropper, kosakker ride i karriere med pisk i hånd langs byernes esplanader, den lovgivende forsamlings ret ikke blot fornægtet, men positivt krænket gang på gang, det økonomiske liv truet gennem told- og montændringer — — og de holdt sig dog roligt, skønt de fulgte

med og forstod. Og såvidt den strenge årvågenhed fra oven tillader det, styrkede de sig indadtil ved stadigt fremskridt i oplysning, ihærdigt arbejde for de uudviklede undervisning, planmæssig dreven virksomhed for at få *alle med*.

Og over det hele troner en kejser, som for at følge med får sig forelagt et særligt tidsskrift, hvori alt vedrørende Finlands forhold skal optages med fremstilling af, hvad der skrives i indland og udland om Finland. D. v. s.: indlandet, det er Bobrikoffs russiske avis i Helsingfors, udlandet, det er de blade, som officielt, halv-officielt og hemmeligt lever af russisk subvention. Indholdet af sidste nr. er kendt indtil de mindste enkeltheder, og en skoledreng kunde påpege fejl på fejl. Kejseren får ikke andet at se, såvidt det kan undgås, han vil ikke høre, hvad Finlændere mener at have at sige ham. Muren er så godtsom ugennemtrængelig.

Men er der end intet politisk at stille op under den nuværende régime, og kan den end vare så længe, at det meste politiske bolværk er ramlet, forinden den erstattes af en anden régime — engang hører den op. Og så står Finlands nationale enhed ikke blot urokket, men forstærket, og mod den sløves i det nok så lange løb enhver klinge, der føres mod den til slag eller hug.

Thi vel er Panslavismen et skønt og et stærkt rovdyr, men når et rovdyr får en sten i munden og trykker til — så knaser tænderne og ikke stenen.